

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Lausuntopyyntönnö 31.8.2021 dnro VN/20498/2021

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeisiin vuosina 2021-2030 myönnettävästä valtionavustuksesta

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeisiin vuosina 2021-2030 myönnettävästä valtionavustuksesta.

Uudella asetuksella mahdollistettaisiin valtionavustuslain (688/2001) mukaisten erityisavustusten myöntäminen Helmi-ohjelman tavoitteita edistäviin, luonnon monimuotoisuutta parantaviin ja turvaaviin hankkeisiin kunnille, kuntayhtymille, yhdistyksille ja säätiöille. Tavoitteena on antaa asetus lokakuussa 2021 ja että asetus tulisi voimaan pian sen antamisen jälkeen. Asetuksen perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi hakemuksiin perustuen erityisavustuspäätöksiä Helmi-hankkeisiin.

Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) pitää kannatettavana Helmi-elinympäristöohjelman mukaisten luonnon monimuotoisuutta edistävien hankkeiden tukemista erityisavustuksella. Avustusmenettely vaikuttaa sujuvammalta ja vähemmän työläältä verrattuna luonnonsuojelulain 1 a luvun mukaiseen, tavaroina ja palveluina myönnettävää tukea koskevaan menettelyyn, joka on koettu sekä ELY-keskuksissa että tuensaajien keskuudessa raskaaksi.

Avustuksen myöntämistä kunnille tai järjestöille Helmi-elinympäristöohjelman mukaisiin elinympäristöjen kunnostamis- ja ennallistamishankkeisiin koskevat valtionapuviranomaisen tehtävät on keskitetty Uudenmaan ELY-keskukselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018, 4 § 1 mom. 5 k). Tästä tehtävien keskittämisestä huolimatta avustusmenettely työllistää myös alueellisia ELY-keskuksia, minkä vuoksi on tärkeää huolehtia myös niiden riittävästä resurssoinnista.

Kunta-Helmin ensimmäisellä hakukierroksella Keski-Suomen ELY-keskus on muun muassa antanut neuvontaa avustushakemusten laadinnassa, selvittänyt toimenpiteiden toteuttamiskelpoisuutta (mm. kaavamerkinnot ja

22.9.2021

-määräykset, luonnonsuojelualan rajat ja rauhoitusmääräykset sekä uhanalainen lajisto) ja lausunut avustushakemuksista Uudenmaan ELY-keskukselle. On todennäköistä, että jatkossakin on tarvetta hakijoiden neuvonnalle sekä paikallistuntemuksen tarjoamiselle Uudenmaan ELY-keskuksen käyttöön avustusten myöntämistä koskevaa harkintaa varten.

Asetusluonnoksen 3 §:n osalta on syytä vielä harkita, tulisiko pykälässä säätää myös KEHA-keskuksen asemasta, koska se vastaa avustusten maksamista, maksatuksen keskeyttämistä, takaisinperintää ja käytön valvontaa koskevien valtionapuviranomaisen tehtävien hoidosta.

Asetusluonnoksen 4 §:n mukaan valtionavustusta voitaisiin myöntää myös toteutettavien toimenpiteiden edellyttämiin inventointeihin ja suunnitelmiin. Tältä osin olisi syytä selvittää, voidaanko avustusta myöntää hankkeelle, jossa on kysymys pelkästään inventoinnista ja suunnittelusta ja johon ei vielä sisälly hoito-, kunnostus- tai ennallistamistoimenpiteitä.

Asetusluonnoksen 5 §:n perustelujen mukaan avustuksen myöntämistä koskevan harkinnan osana hankkeiden vaikuttavuutta arvioitaisiin muun muassa *seurannan järjestämisen ja laajojen ekologisten kokonaisuuksien turvaamisen* perusteella. Nämä kriteerit eivät käy ilmi varsinaisesta säädöstekstistä, joten 5 §:n 1 momenttia tulisi niiden suhteen vielä täydentää.

Asetusluonnoksen 5 §:n 3 momentin osalta tulisi vielä harkita, onko syytä kieltää avustuksen myöntäminen *hankkeeseen* (vai toimenpiteeseen, kuten perusteluissa on todettu), jolle on myönnetty muuta julkista rahoitusta. Jos esim. hoitohankkeelle on myönnetty aiempaan vuonna nyt kyseessä olevaa erityisavustusta luonnon monimuotoisuutta edistävänä hankkeena, estääkö 5 §:n 3 momentin sääntely sen, että avustusta myönnettäisiin myöhemmin mahdollisen jatkohakemuksen johdosta?

Asetusluonnoksen 6 §:n otsikko on *Avustuksen hakija*, mikä tulisi korjata perusteluihin. Lisäksi ELY-keskus toteaa, että sen käsityksen mukaan olisi syytä edellyttää, että avustusta voivat hakea yleisesti yhdistysten sijasta vain *rekisteröidyt yhdistykset*. ELY-keskuksen käsityksen mukaan olisi perusteltua, että avustuksen hakijana voisivat olla myös seurakunnat ja muut uskonnolliset yhdyskunnat. Ainakin evankelisluterilaiset seurakunnat omistavat laajoja maa-alueita, joilla on myös merkittäviä luonnonarvoja. Samoin yhteisen vesialueen osakaskuntien kelpoisuutta toimia avustuksen hakijana olisi syytä harkita, sillä niillä on merkittävä rooli esim. lintuvesien kunnostuksessa.

Asetusluonnoksen 7 §:n perusteluissa on todettu, että avustuksen määrää alennetaan, jos avustuksen saaja saa avustuspäätöksen jälkeen samaan käyttötarkoitukseen muuta julkista tukea. Miten tämä suhteutuu asetusluonnoksen 5 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan avustusta ei myönnetä hankkeeseen, jolle on myönnetty muuta julkista rahoitusta? Onko perusteltua kieltää avustuksen myöntäminen hankkeelle kokonaan tilanteessa, jossa hankkeelle on myönnetty aiemmin julkista rahoitusta, mutta ainoastaan alentaa avustuksen määrää, jos muuta julkista tukea myönnetään vasta avustuspäätöksen jälkeen?

22.9.2021

Asetusluonnoksen 8 §:n perusteluissa on todettu, että *avustettavassa hankkeessa voisi syntyä kustannuksia vain hankkeen toteuttamisen aikana siitä lähtien, kun ELY-keskus olisi tehnyt hanketta koskevan valtionavustuspäätöksen. Aikaisemmin syntyneitä kustannuksia ei voisi laskuttaa hankkeelta eikä laskea avustushankkeen omarahoitusosuuteen.*

ELY-keskus toteaa, että ajankohdasta, josta lukien kustannukset ovat tukikelpoisia, on syytä säätää asetuksen 8 §:ssä. Harkittavaksi esitetään kuitenkin, voitaisiinko kustannusten tukikelpoisuus sitoa pikemminkin avustushakemuksen toimittamiseen valtionapuviranomaiselle. Tällöin avustuksen hakija voisi niin halutessaan – omalla riskillään – ryhtyä toimenpiteisiin jo ennen kuin avustuspäätös on tehty, mikä joissakin tapauksissa mahdollistaisi toimenpiteiden ajoittamisen soveltuvimpaan ajankohtaan.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristölakimies Tarja Kangasmaa ja ratkaissut yksikön päällikkö Risto Kujala.

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tämä asiakirja KEHA/4435/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/4435/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kujala Risto 22.09.2021 16:26

Esittelijä Kangasmaa Tarja 22.09.2021 16:23